

JOURNAL OF DIGITAL LAW AND INNOVATION (JDLI)

LAW • TECHNOLOGY • INNOVATION • JUSTICE

 OPEN
ACCESS

INTERNATIONAL
PEER-REVIEWED
JOURNAL

OUR FIELDS

- Digital law
- Cybersecurity law
- Artificial intelligence and robotics law
- Intellectual property law
- LegalTech and legal innovations
- E-government and digital public services
- Legal aspects of AgroTech and GreenTech
- Smart city and digital governance

OUR INDEXING

Google Scholar

zenodo Zenodo

DOI

OpenAIRE

Open Access

<https://unireview.uz/index.php/jdli>

Published by
UniLex Global, Uzbekistan

VOLUME 1

ISSUE 1

JUNE 2026

“UNILEX GLOBAL” LLC

**Raqamli huquq va innovatsiya
jurnali
Journal of Digital Law and
Innovation**

**June, 2026
VOLUME 1, ISSUE 1**

EDITORIAL TEAM

Editor-in-Chief, Tukhtashev Hikmatilla Ismatillaevich - Head of the Department of Legal Sciences, Doctor of Philosophy in Legal Sciences (PhD), TIAME National Research University, Tashkent, Republic of Uzbekistan.

1. **Editorial Board Member Borotov Mirodiljon Xomudjonovich** — Doctor of Legal Sciences, Professor, Head of the Department of Civil Law, International Law and International Organizations, Institute of State and Law of the Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
2. **Editorial Board Member Maripova Sevarxon Aribjanovna** — Doctor of Philosophy in Legal Sciences (PhD), Associate Professor, Department of Social Sciences, Cyber University State University, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
3. **Editorial Board Member Kaharova Munira Maxamajanovna** — Doctor of Political Sciences (DSc), Researcher, Institute of Criminology of the Republic of Uzbekistan, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
4. **Editorial Board Member Yuldashev Mutalib Ibrohimovich** — Doctor of Economic Sciences, Professor, Department of Economics, Tashkent University of Science and Technology, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
5. **Editorial Board Member Bafaev Shukhrat Gafurovich** — Doctor of Legal Sciences, Head of the Tashkent City Branch, Center for the Analysis of Democratic Processes, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
6. **Editorial Board Member Khodjaeva Aziza Bakhtiyarovna** — Doctor of Philosophy in Legal Sciences (PhD), “Academy of Labor and Social Relations” under the Federation of Trade Unions of the Republic of Uzbekistan, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
7. **Editorial Board Member Khudoyberdieva Viloyat Jabbrovanovna** — Candidate of Legal Sciences (PhD), Olmazor District Department of Public Education, Tashkent City, Republic of Uzbekistan.
8. **Editorial Board Member Boboumarova Munira Kurbonovna** — Doctor of Philosophy in Legal Sciences (PhD), Department for Organization of Investigative Activities, Investigation Division, Tashkent City Internal Affairs Department, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
9. **Editorial Board Member Usmonov Vosid Muhammadievich** — Doctor of Philosophy in Legal Sciences (PhD), Diplomatic University, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
10. **Editorial Board Member Mirzayeva Malika Baxadirovna** — Doctoral Researcher, PhD, Associate Professor, Department of Digital Technologies and Artificial Intelligence, Tashkent Institute of Irrigation and Agricultural Mechanization Engineers – National Research University, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
11. **Editorial Board Member Allayorov Tulqin Ruziqulovich** — Doctor of Philosophy in Philology (PhD), Associate Professor, Nizami Named Tashkent State Pedagogical University, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
12. **Editorial Board Member Tosheva Maftuna Anvar kizi** — Doctor of Philosophy in Legal Sciences (PhD), Tashkent Institute of Irrigation and Agricultural Mechanization Engineers – National Research University, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
13. **Editorial Board Member Askarov Jaloliddin Toychievich** — Doctor of Philosophy in Legal Sciences (PhD), Deputy Head, Department of Business Law, Tashkent State University of Law, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
14. **Editorial Board Member Abdixakimov Islombek Bahodir o'g'li** — Master of Law (LL.M), Head of the Artificial Intelligence and Legal Tech Laboratory, Tashkent State University of Law, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
15. **Editorial Board Member Kalandarov Aminjon Amondullayevich** — Doctor of Philosophy in Legal Sciences (PhD), Acting Associate Professor, Department of Business Law, Tashkent State University of Law, Tashkent, Republic of Uzbekistan.
16. **Editorial Board Member Hakimov Komil Bakhtiyarovich** — Doctor of Legal Sciences (DSc), Professor, Head of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption, Tashkent State University of Law, Tashkent, Republic of Uzbekistan.

CONTENTS

03

**XUDOYBERDIYEV XUMOYUNBEK XABIBULLA O'G'LI,
QURVONBOYEV ASLBEK AZIZJON O'G'LI**

KIBERXAVFSIZLIKNING KONSTITUTSIYAVIY ASOSLARI
VA MILLIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI

13

SATTAROV ULUG'BEK UMED O'G'LI

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KIBERXAVFSIZLIK
MUAMMOLARI: ZAMONAVIY XAVFLAR VA BARQAROR
RIVOJLANISH YONDASHUVLARI

20

MANNABJONOVA DURDONA ABDUXALIL QIZI

DAVLAT IDORALARIDA SUN'IY INTELEKTDAN
FOYDALANISHNI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH

34

HUSANOVA SHABBONA BAHROMOVNA

RAQAMLI MUHITDA INTELEKTUAL MULK
HUQUQINING MUHOFAZASI

40

RIXSIYEV MUHAMMADAZIZ MUZAFFAR O'G'LI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA
KIBERJINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHISHNING
KONSITUTSIYAVIY-HUQUQIY VA XALQARO-
HUQUQIY ASOSLARI

54

BOYMIRZAYEVA MADINA IBROHIM QIZI

SUN'IY INTELEKTNING HUQUQ TIZIMLARI VA ODIL
SUDLOV FAOLIYATIGA TA'SIRI

RAQAMLI MUHITDA INTELLEKTUAL MULK HUQUQINING MUHOFAZASI

Husanova Shabbona Bahromovna

“Cyber University” davlat universitetining huquq va biznes fakulteti 1-kurs talabasi

MAQOLA MA'LUMOTI

Kalit so'zlar:

intellektual mulk,
mualliflik huquqi,
raqamli dunyo,
ijtimoiy tarmoqlar,
huquqiy himoya,
patent huquqi,
mualliflik huquqi obyektlari,
blockchain.

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada bugungi kundagi raqamli texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlarda intellektual mulk huquqi tushunchalarining rivojlanishi, uni himoya qilishning huquqiy usullari aks etadi, shuningdek mualliflik huquqi obyekti va mualliflik huquqi obyekti hisoblanmaydigan materiallar, mualliflik huquqining muhofaza belgilari, patentlar va boshqa aqliy mulk obyektlari raqamli muhitda qanday tahdidlarga duch kelayotgani tahlil qilinadi. Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasining “Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risida”gi Qonuni normalarining raqamli muhitdagi amaliy qo'llanilishi nuqtai nazari tasvirlangan.

PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS IN THE DIGITAL ENVIRONMENT

ARTICLE INFO

Keywords:

intellectual property,
copyright,
digital world,
social networks,
legal protection,
patent law,
copyright objects,
blockchain.

ABSTRACT

This article reflects the development of the concept of intellectual property rights in today's digital technologies and social networks, legal methods of its protection, as well as analyzes the threats that copyrighted and non-copyrighted materials, copyright protection signs, patents and other intellectual property objects face in the digital environment. The study describes the perspective of the practical application of the norms of the Law of the Republic of Uzbekistan "On Copyright and Related Rights" in the digital environment.

ЗАЩИТА ПРАВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ В ЦИФРОВОЙ СРЕДЕ

ИНФОРМАЦИЯ СТАТЬИ

Ключевые слова:

интеллектуальная
собственность,
авторское право,
цифровой мир,
социальные сети,
правовая защита,
патентное право,
объекты авторского
права, блокчейн.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается развитие концепции прав интеллектуальной собственности в современных цифровых технологиях и социальных сетях, правовые методы их защиты, а также анализируются угрозы, с которыми сталкиваются в цифровой среде материалы, защищенные и не защищенные авторским правом, знаки защиты авторских прав, патенты и другие объекты интеллектуальной собственности. В исследовании описывается перспектива практического применения норм Закона Республики Узбекистан «Об авторском праве и смежных правах» в цифровой среде.

KIRISH

“Intellectual mulk” tushunchasi dastlab 1967-yil 14-iyuldagi “Butunjahon intellektual mulk tashkilotini tashkil etish to‘g‘risida”gi Stokgolm konvensiyasida ilgari surilgan. Mazkur konvensiya intellektual mulkning huquqiy maqomini belgilash bilan birga, uning tarkibi, ya’ni obyektlarini ham aniqladi hamda Butunjahon intellektual mulk tashkiloti (BIMT) faoliyatining tashkiliy-huquqiy asoslarini ko‘rsatib berdi.

Raqamli texnologiyalar, internet va ijtimoiy tarmoqlar tobora o‘sib borayotganligi sababli, intellektual mulkni himoya qilish yanada muhim va murakkab huquqiy masala bo‘lib bormoqda. Hozirgi kunda elektron kitoblar, videolar, ilmiy maqolalar va dasturiy mahsulotlar bir necha soniya ichida millionlab insonlarga yetib borishi mumkin. Bunday qulayliklar mavjud bo‘lsada, noqonuniy nusxa ko‘chirish, ruxsatsiz tarqatish, muallif nomini yashirish va asarlarni o‘zgartirib e‘lon qilish holatlari ham ko‘paymoqda.

Raqamli muhitda mualliflik huquqining buzilishi an’anaviy muhitdagi huquqbuzarliklarga nisbatan ancha murakkab. Ushbu maqolada intellektual mulk huquqlarining asosiy tushunchalari, ularning raqamli muhitda himoya qilish usullari, mavjud muammolar va yechimlar ko‘rib chiqiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda intellektual mulk huquqi va u bilan bog‘liq bo‘lgan huquqlarni raqamli dunyoda muhofaza qilish bilan bog‘liq nazariy masalalarni shakllantirib berishda ilmiy bilishning qiyosiy-huquqiy, tizimli, mantiqiy hamda tahlil va sintez usullaridan foydalanildi. Shuningdek, ushbu tadqiqot jarayonida O‘zbekiston Respublikasining intellektual mulk sohasiga bog‘liq amaldagi qonunchiligi, asosan, “Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar

to'g'risida"gi Qonun, Fuqarolik kodeksi normalari hamda ushbu sohaga bog'liq ilmiy adabiyotlar hamda xalqaro tajribalar o'rganildi. Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlar, video joylash platformalari, sun'iy intellekt tizimlari va blockchain texnologiyalari bilan bog'liq holatlar tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli dunyodagi asosiy tahdidlar:

Raqamli texnologiyalar mualliflik huquqi egalariga yangi imkoniyatlar yaratgan bo'lsada, bir qator xavflarni ham yuzaga keltiradi.

Birinchi tahdid — kontentning noqonuniy nusxalanishi. Misol uchun, elektron kitoblar yoki ilmiy maqolalar muallifning ruxsatisiz Telegram kanallari yoki har-xil fayl uzatish platformalarida tarqatib yuborish mumkin.

Ikkinchi tahdid — ijtimoiy tarmoqlarda kontentni qayta joylashtirish. Instagram, TikTok yoki YouTube platformalarida muallifga tegishli materiallar uning manbasi ko'rsatilmagan holda qayta e'lon qilinishi ko'p bo'ladi.

Uchinchi tahdid — sun'iy intellekt tizimlari tomonidan yaratilayotgan kontent bilan bog'liq masalalardir. AI modellari millionlab asarlar asosida o'qitiladi. Natijada muallifning roziligisiz uning ijod mahsulotidan foydalanilgan bo'lishi mumkin.

To'rtinchi tahdid — NFT va blockchain texnologiyalaridan noqonuniy foydalanishdir. Ayrim hollarda boshqa shaxsga tegishli raqamli san'at asari NFT ko'rinishida token ko'rinishida chiqarilib sotilishi kuzatilmoqda.

Beshinchi tahdid — onlayn ta'lim platformalarida mualliflik huquqi bilan himoyalangan materiallardan ruxsatsiz foydalanishdir.

O'zbekiston qonunchiligida raqamli muhofaza mexanizmlari

O'zbekiston Respublikasining "Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risida"gi Qonuni raqamli dunyoda ko'plab munosabatlarga nisbatan tatbiq etilishi mumkin.

2-modda. Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risidagi qonunchilik — normada xalqaro shartnomalar ustuvorligini belgilangan. Bu norma internet makonida transchegaraviy huquqbuzarliklarni hal etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Agar mualliflik huquqi bilan bog'liq nizoda xalqaro shartnoma qoidalari qo'llanilishi talab etilsa, aynan ushbu modda asos bo'lib xizmat qiladi.

5-modda. Mualliflik huquqi obyekti — raqamli formatdagi videolar, podkastlar, elektron kitoblar va grafik dizaynlar ham ushbu modda doirasida himoya qilinadi.

10-modda. Mualliflik prezumpsiyasi — mualliflik huquqi asar yaratilgan paytdan boshlab vujudga kelishini belgilaydi. Shuning uchun, internetga joylashtirilgan maqola yoki fotografiya uchun alohida ro'yxatdan o'tish talab etilmaydi. Bu raqamli ijodkorlar uchun muhim kafolat

hisoblanadi.

11-modda. Mualliflik huquqining muhofaza belgilari — raqamli platformalarda © belgisi, muallif nomi va yaratilgan yil ko‘rsatilishi mutlaq mualliflik huquqlari egasi ekanligini mustahkamlaydi.

18-modda. Muallifning shaxsiy nomulkiy huquqlari — masalan, blogger yoki ilmiy tadqiqotchi yaratgan material boshqa shaxs tomonidan o‘zgartirib e’lon qilinsa, ushbu modda asosida huquqiy himoya talab qilinishi mumkin.

19-modda. Muallifning mulkiy huquqlar — ayniqsa, “asarni barchaning e’tiboriga yetkazish huquqi”, “takrorlash huquqi”, “tarqatish huquqi” internet muhitida eng muhim himoya vositalaridan hisoblanadi. Muallif roziligisiz elektron nusxalarni tarqatish mazkur moddaning buzilishi sifatida baholanishi mumkin.

Asosiy tushunchalar:

1-rasm. Guvohnoma

2-rasm. Patent

Tovar belgilari va xizmat ko‘rsatish belgilari uchun guvohnoma — bu sizning brend nomingiz, logotipingiz yoki xizmatigingiz qonuniy ravishda davlat ro‘yxatidan o‘tganligini tasdiqlovchi rasmiy yuridik hujjatdir. Bu guvohnoma egasiga belgilangan belgidan mutlaq foydalanish va uni boshqalardan himoya qilish huquqini beradi.

Patent — texnik yechim yoki ixtironing davlat tomonidan e’tirof etilganligini va ixtirochining o‘z ixtirosiga olgan mutlaq huquqini tasdiqlovchi hujjat.

“Patent” havolalar patentlar, mualliflik guvohnomalari, foydalilik to‘g‘risida guvohnomalar,

foydali modellar, qo‘shimcha patentlar yoki qo‘shimcha guvohnomalar, qo‘shimcha mualliflik guvohnomalari va foydalilik to‘g‘risida qo‘shimcha guvohnomalar sifatida tushunilishi kerak (PCT).

Intellectual mulk huquqi — intellektual (aqliy) faoliyat natijasiga tegishli huquq. Intellektual faoliyat natijasiga yoki xususiy alomatlarni aks ettiruvchi vositaga nisbatan mulkiy huquqlar egasiga ana shu intellektual mulk obyektidan o‘z xohishiga ko‘ra har qanday shaklda va har qanday usulda mutlaq qonuniy foydalanish huquqi tegishli bo‘ladi. Huquq egasiga mutlaq huquq asosida tegishli bo‘lgan intellektual mulk obyektlaridan boshqa shaxslarning foydalanishiga faqat huquq egasining ruxsati bilan yo‘l qo‘yiladi (O‘zbekiston Respublikasi FK, 1034-modda).

Muallif — ijodiy mehnati bilan asar yaratgan jismoniy shaxs.

Huquq egasi — mualliflik huquqiga nisbatan muallif yoki uning merosxo‘rlari, turdosh huquqlarga nisbatan ijrochi yoki uning merosxo‘rlari, fonogrammani tayyorlovchi, efir yoki kabel orqali ko‘rsatuv yoxud eshittirish beruvchi tashkilot, shuningdek shartnomaga asosan asarlardan yoxud turdosh huquqlar obyektlaridan foydalanish huquqini olgan boshqa yuridik yoki jismoniy shaxslar.

MUHOKAMA

O‘zbekiston Respublikasi Jahon intellektual mulk tashkilotiga (BIMT) 1991-yilda a‘zo bo‘ldi. Shuningdek, "Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to‘g‘risida"gi qonun raqamli muhitdagi ko‘plab munosabatlarni tartibga solishda zamin yaratmoqda. Qonunda muallifning shaxsiy va mulkiy huquqlari, mualliflik obyekti va muhofaza belgilari kabi institutlar internetda ham qo‘llanilishi mumkin. Biroq sun‘iy intellekt, NFT va blockchain kabi texnologiyalar yangi huquqiy munosabatlar keltirib chiqargani sababli qo‘shimcha normalar zarur.

Bundan tashqari, mualliflik huquqlarini himoya qilish faqat qonunchilik bilan cheklanmasligi kerak. Aholining, xususan yoshlar va kontent yaratuvchilarning huquqiy madaniyatini oshirish — asosan profilaktik chora — muhim ahamiyatga ega. Ta’lim, ommaviy axborot vositalari va platformalar orqali intellektual mulkka hurmat madaniyatini rivojlantirish orqali huquqbuzarliklarni kamaytirish mumkin. Bu kabi yo‘nalishlarda amalga oshiriladigan chora-tadbirlar mualliflar va boshqa huquq egalari manfaatlarini ishonchli himoya qilishga xizmat qiladi.

XULOSA

Raqamli texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlar tufayli endi intellektual mulkni osongina tarqatish mumkin, lekin bu mualliflik huquqining buzilishini ham oshirdi. O‘zbekiston Respublikasining “Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to‘g‘risida”gi Qonuni asosiy huquqiy bazani yaratdi, lekin sun‘iy intellekt, NFT va blockchain kabi yangi texnologiyalar mavjud

qonunchilikni qayta ko'rib chiqishni talab qilishi mumkin. Bunday muammolarni hal qilish bo'yicha asosiy tavsiyalar — Qonunchilikni takomillashtirish: Sun'iy intellekt, NFT va blockchain bilan bog'liq huquqiy bo'shliqlarni topish va ularni tartibga solish uchun qo'shimchalar kiritish yaxshi bo'lardi. Shuningdek, texnologik vositalarni joriy qilish: watermarking, DRM va blockchain asosidagi mualliflik huquqi isboti kabi texnologiyalarni kengroq ishlatish kontentning haqiqiyligini va mualliflik huquqini tasdiqlashga yordam beradi. Ta'lim va xabardorlikni oshirish: intellektual mulk bo'yicha o'quv modullarini ta'lim dasturlariga kiritish va ommaviy axborot vositalari orqali huquqiy madaniyatni rivojlantirish yaxshi bo'lardi. Xalqaro hamkorlikni kuchaytirish: chegaralararo huquqbuzarliklarni kamaytirish maqsadida xalqaro ma'lumot almashinuvi va sud-huquqiy hamkorlikni rivojlantirish foydali.

Umuman olganda, qonunchilikni takomillashtirish, hozirgi texnologiyalarni ishlatish va jamoatchilikni xabardor qilish orqali raqamli dunyoda mualliflar manfaatlarini yanada samarali himoya qilish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, 2023. <https://lex.uz/docs/-6445145>
2. O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi, 1996. <https://lex.uz/mact/-111189>
3. Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi qonuni O'RQ-42, 2006. <https://lex.uz/ru/docs/-1022944>
4. Butunjahon intellektual mulk tashkilotini ta'sis etish Konvensiyasi, 1991. <https://lex.uz/docs/-2600169>
5. Patent kooperatsiyasi to'g'risidagi shartnoma (PCT), 1991. <https://lex.uz/docs/-2602762>
6. World Intellectual Property Organization. www.wipo.int
7. Electronic Frontier Foundation. <https://www EFF.org/>
8. Harvard Law Review <https://harvardlawreview.org/>
9. WIPO Copyright Treaty (WCT), 2019. <https://lex.uz/docs/4338207>